

ÚVOD

Lidské zdroje jsou jedním ze základních faktorů rozvoje společnosti. Jsou výsledkem investování do vzdělání, rozvoje zaměstnanosti, souvisí se zdravotním stavem a životním stylem celé společnosti. Problematika lidských zdrojů je dlouhodobě v popředí zájmu odborné veřejnosti ale i médií a v posledním období, zejména v souvislosti s hospodářským útlumem, se této problematice věnuje opravdu široký prostor.

Zkoumání ekonomické aktivity obyvatel i oblasti lidských zdrojů se rovněž Český statistický úřad věnuje dlouhodobě, přičemž pro posouzení stavu a vývoje této problematiky využívá bohaté datové zdroje z oblasti demografie a od roku 1993 též z Výběrového šetření pracovních sil¹. Každoročně ČSÚ vydává Ročenku statistiky trhu práce (kód e-3311-10). Tato ročenka obsahuje nejen časové řady vybraných ukazatelů, ale zahrnuje též příslušnou analytickou část.

Ani na regionální úrovni nelze předkládanou publikaci považovat za první analýzu věnující se lidským zdrojům. V Moravskoslezském kraji a stejně tak i v řadě dalších krajů byla koncem roku 2006 vydána publikace Vývoj lidských zdrojů v kraji v letech 2000 až 2005. Jednalo se o popisnou analýzu s využitím časové řady vybraných ukazatelů. Součástí publikace bylo mezikrajské srovnání, které pro hodnocení ve třech základních směrech (vzdělání, zaměstnanost, nezaměstnanost) využívalo multikriteriální hodnocení za pomoci syntetických ukazatelů. Hodnocení krajů a stanovení jejich pořadí pak vzešlo z porovnání nekorelujících indikátorů, kterým byly týmem expertů přiřazeny dílčí váhy.

Předkládaná publikace Vývoj lidských zdrojů v kraji v letech 2000 – 2009 (vybrané kapitoly) je vydávána ve všech 14 krajích podle jednotné osnovy. Jednotná osnova však neznamená, že se jedná o krajské mutace jednotně zpracovávané publikace.

V porovnání s předchozími publikacemi věnovanými problematice lidských zdrojů se předkládaná analýza liší přístupem; od podrobné analýzy s rozsáhlými textovými tabulkami a jejich popisem jsme přešli ke strukturovanému, stručnému textu doplněnému názornými grafy a kartogramy. Tabulky jsou soustředěny do bohaté datové přílohy. Tato příloha obsahuje dva typy tabulek:

- mezikrajské srovnání obsahuje vybraná aktuální data (v zájmu srovnatelnosti jsou strukturální ukazatele uváděny v relativním vyjádření)
- časová řada 2000 – 2009 (data v absolutním vyjádření) je pro všechny kraje shodná, nedostupné či nesrovnatelné údaje jsou nahrazeny tečkou.

Textová část byla rozčleněna do tří základních okruhů:

- Velikost pracovní síly
- Kvalita pracovní síly
- Využití pracovní síly,

které se v mnoha směrech prolínají a navzájem doplňují.

Kromě již výše uvedených demografických dat a údajů VŠPS je v analýze využita i řada dalších datových zdrojů, ať již přímo z ČSÚ (cizinci, pracovníci a mzdy, makroekonomické ukazatele), nebo z veřejně přístupných externích zdrojů (Ministerstvo vnitra, Ministerstvo práce a sociálních věcí, úřady práce, Ústav pro informace ve vzdělávání, Národní ústav odborného vzdělávání).

HLAVNÍ POZNATKY Z ANALÝZY

- V Moravskoslezském kraji je míra zaměstnanosti, tj. podíl zaměstnaných obyvatel na celkovém počtu po Ústeckém kraji nejnižší; hlavním důvodem je dlouhodobě relativně vysoká míra nezaměstnanosti.
- Dlouhodobě roste v kraji ekonomická aktivita obyvatel ranného důchodového věku, naopak klesá u mladých lidí do 25 let věku.
- Trvale záporné migrační saldo je částečně nahrazováno do kraje se stěhujícími cizinci.
- Vzdělanostní struktura pracovní síly se mění ve prospěch především vysokoškolsky vzdělané složky.
- Plynulý pozitivní vývoj na pracovním trhu z posledních let byl nejen v kraji dramaticky narušen v roce 2009 dopadem hluboké odbytové krize.

¹ VŠPS poskytuje ve čtvrtletní periodicitě v regionálním členění informace o počtu a struktuře ekonomicky aktivního obyvatelstva, a to samostatně za zaměstnané a nezaměstnané (podle pohlaví, věku, vzdělání, příslušnosti k odvětví apod.). Šetření se řídí definicemi a doporučeními Mezinárodní organizace práce (ILO). Jsou též plně respektovány definice a obsahová náplň celoevropského šetření LFS (Labour Force Survey) podle požadavku Eurostatu a data jsou tudíž mezinárodně srovnatelná.

V publikaci byly využity standardní výstupy VŠPS, avšak kromě toho byly pro potřeby této analýzy vypočteny některé doplňující údaje (např. o obyvatelstvu ve věku 20 – 64 let).